

הכא דבתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה –

Here we are discussing תורה; and תורה is a feminine word

OVERVIEW

The גמרא resolves the contradiction concerning דרך. In the פסוק of ילכו that is discussing תורה, which is a נקבה לשון, the תורה uses the feminine בה to describe דרך; however in the פסוק of בשבעה דרכים which discusses war, and war is waged by men; therefore the masculine שבעה is used to describe דרכים.

However there seems to be some discrepancy here. When we are discussing the דרך of תורה we emphasize the word תורה (which is נקבה) and not those who study תורה (the men); however when we are discussing the דרכים of מלחמה we emphasize the men who wage war but not the word מלחמה, which is לשון נקבה. Our תוספות resolves this issue.

תוספות asks:

ואם תאמר מלחמה נמי איקרי לשון נקבה¹ –

And if you will say; מלחמה is also a נקבה לשון, just as תורה is. Therefore if by the דרך of תורה we use a לשון of נקבה; the same should apply to the דרכים of מלחמה, that a לשון נקבה should be used. תוספות proves that מלחמה is לשון נקבה:

דכתיב (שמואל א לא') ותכבד המלחמה אל שאול ותוסף (עוד) המלחמה (שם יט') –

As it is written; 'and the war weighed heavily against שאול' (נקבה) (ותכבד – נקבה) and it also states 'and the war continued' (ותוסף – נקבה).

תוספות asks an additional question:

ועוד כי היכי דקאמר דרכו של איש לעשות מלחמה ולא אשה –

And in addition; just as the גמרא states concerning war, it is the custom of men to wage war and not women (and we disregard that מלחמה is לשון נקבה)

הכי נמי דרכו של איש ללמוד תורה ולא אשה⁴ –

The same approach should also be concerning the דרך of תורה; it is the custom of men to study תורה and not of women⁵ (and we should disregard the word תורה, just as we disregard the word מלחמה).

¹ תוספות asks first that the same approach that is taken by דרך of תורה (namely the we look at the word תורה) should also apply to the דרכים of מלחמה (that we should look at the feminine word מלחמה).

² פסוק ג'.

³ פסוק ח'.

⁴ מלחמה second question is that just as by מלחמה we emphasize those who wage מלחמה not the word מלחמה, similarly by the דרך of תורה we should concentrate on the men who learn תורה and not on the word תורה.

⁵ See later on מצות ת"ת דף כט,ב that women are exempt from.

answers: תוספות

ויש לומר דלא דמי דהכא בתורה גופיה קאי –

And one can say; that (the פסוקים of ב'ה ילכו בה and דרכים ב'ה) are not similar, for here (by ב'ה ילכו בה) the פסוק is discussing the תורה itself -

דקרי הכתוב בלשון דרך⁶ ולא קאי בלומדיה –

Which the פסוק calls (תורה) with the name of דרך, and the פסוק is not discussing those that study תורה, therefore since we are discussing תורה it is appropriate to use the feminine form of 'בה' -

וכתוב יצאו אליך (דברים כח) אאנשי מלחמה קאי⁷ –

However the פסוק of יצאו אליך דרכים is referring to the warriors -

והם האנשים שדרכם לעשות המלחמה:

And the warriors are men, for they usually wage war; therefore since the פסוק is discussing the male warriors it is appropriate to use the masculine שבעה.

SUMMARY

We apply לשון נקבה to דרך ילכו בה (despite the fact that men study תורה) because דרך refers to תורה. We apply לשון זכר to יצאו וגו' (despite that אחד בדרך refers to תורה). We apply לשון נקבה to יצאו וגו' (despite that אחד בדרך refers to תורה) since we are discussing the roads which the men take.

THINKING IT OVER

writes that דרך יצאו אליך אאנשי מלחמה קאי. However, the words דרך אחד (or שבעה דרכים) is not referring to אנשי המלחמה but rather to the roads that will be traveled during the מלחמה. The question seems to remain that the פסוק should use a לשון נקבה.⁸

⁶ The word דרך means the way of the תורה; not those who study it.

⁷ The words דרך or דרכים in the פסוק of יצאו וגו' ובשבעה דרכים ינוסו of פסוק is referring to the ways and roads which the soldiers will use; not to war per se. See 'Thinking it over'.

⁸ See עצמות יוסף ד"ה הכא.